

QUOT LINGUAS CALLES, TOT HOMINES VALES

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICI

Anja Krašek

Kaja Zemljič

MENTORICA

prof. Dušanka Veronek

Celje, marec 2011

Quot linguas calles, tot homines vales!

QUOT LINGUAS CALLES, TOT HOMINES VALES

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorici:

Anja KRAŠEK, 3. d

Kaja ZEMLJIČ, 3. d

Mentorica:

prof. Dušanka VERONEK

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2011

KAZALO

1	UVOD	8
1. 1	Oprelitev raziskovalnega problema.....	8
1. 2	Cilji raziskovalne naloge	9
1. 3	Hipoteze	9
1. 4	Metode raziskovanja	10
2	OSREDNJI DEL.....	11
2. 1	Jezik – kaj je to?	11
2. 2	Slovenščina	11
2. 4	Vpliv tujih jezikov na materinščino	13
2. 5	Prezete besede.....	13
3	RAZISKOVALNI DEL.....	15
3. 1	Anketa	16
3. 1. 1	Rezultati ankete (dijaki in spletna anketa)	16
3. 2. 1	Intervju z Nejcem Mihelakom	25
3. 2. 2	Intervju z Janjo Intihar	26
3. 3. 1	Uporaba v reklamnih oglasih.....	28
3. 3. 2	Uporaba na ulici	29
4	ZAKLJUČEK	31
5	VIRI IN LITERATURA	33
5. 1	Viri slik in tabele.....	34
5. 2	Priloge	34

KAZALO SLIK IN TABELE

Slika 1: Knjiga	11
Slika 2: Svet.....	12
Slika 3: Pizza – <i>pica</i>	14
Slika 4: Rešene ankete.....	24
Slika 5: Prevzete besede – <i>years</i>	29
Slika 6: Prevzete besede – <i>party</i>	29
Slika 7: Prevzete besede – <i>boutique</i>	29
Slika 8: Prevzete besede – <i>Pantheon</i>	29
Slika 9: Prevzete besede – <i>dance theatre</i>	30
Slika 10: Prevzete besede – <i>first minute</i>	30
Slika 11: Prevzete besede – <i>ksfh</i>	30
Slika 12 in 13: Slovenska slovnica in SSKJ	32
Tabela 1: Uporaba prevzetih besed v reklamnih oglasih	28

ZAHVALA

Pri pripravi raziskovalne naloge je sodelovalo veliko ljudi. Zahvaljujeva se vsem, ki so nama pomagali, in sicer mentorici Dušanki Veronek za svetovanje in usmerjanje pri nastajanju naloge, profesorici Alenki Jeromel za pomoč pri prevajanju povzetka, knjižničarkam Knjižnice Laško za pomoč pri zbiranju literature, dijakom celjskih srednjih šol in vsem, ki so sodelovali v anketi. Zahvala za trud gre tudi urednici Radia Celje Janji Intihar in uredniku časopisa Celjan Nejcu Mihelaku za izčrpne odgovore v intervjuju ter še mnogim drugim.

POVZETEK

Jezik naroda je pomemben steber zavedanja pripadnosti in temelj njegovega obstoja. Z razvojem družbe se razvija tudi jezik. Z globalizacijo pa prihaja do medsebojnega vplivanja, pri čemer je čutiti predvsem vpliv velikih svetovnih jezikov na manjše. Skrb za ohranjanje jezika je zato zelo pomembna.

Z raziskovalno nalogo sva želeli ugotoviti, kateri tuji jeziki se v Celju uporabljajo v vsakdanjem življenju, kako se uporaba prevzetih besed kaže v neposrednem pogovoru, v elektronskem sporazumevanju in oglaševanju ter v kakšni meri to vpliva na spreminjanje slovenščine.

Za raziskavo sva uporabili pisne vire, ankete, intervju in fotografiranje.

Ugotovili sva, da je uporaba prevzetih besed zelo razširjena, a se tega pogosto ne zavedamo. Najina raziskovalna naloga bi lahko bila izhodišče za podrobnejšo raziskavo jezika v elektronskem in SMS-sporazumevanju. V oglaševanju pa je uporaba prevzetih besed zavestna. Psihološki vidik takšne uporabe bi lahko bil tema nadaljnjega raziskovanja.

Ključne besede: prevzete besede, jezik, slovenščina, tuji jeziki, globalizacija

SUMMARY

A nation's language is a crucial element to the sense of belonging that is the foundation of the nation's existence. As society progresses, so too does its language. With globalisation interaction among languages occurs – and we have noticed that for the most part large languages affect smaller ones, making the preservation of the mother tongue vitally important.

With this research project we set out to establish which foreign languages are most often used in Celje and this is reflected in the use of loanwords in everyday conversation, internet communication and advertising. The intention was to find out how all this correlates to changes in the Slovenian language.

For this research project we used many written sources, polls as well as interviews and photographs.

We discovered that, although we often do not realise it, the current use of loanwords is indeed prevalent. Our research project could be used as a seminal source for further investigation into both internet and text-messaging communication. We also found out that the use of loanwords in advertising is intentional. The psychological aspects of this phenomenon could also be a subject of further exploration.

Key words: loanwords, language, the Slovenian language, foreign language, globalisation.

1 UVOD

1. 1 Opredelitev raziskovalnega problema

»Jezik je edino, kar ostane tistemu, ki je brez domovine.« (Hugo von Hofmannsthal)

Prevladuje mnenje, da je jezik nastal pred približno 100.000 leti, verjetno v vzhodni Afriki. Pred približno 50.000 leti naj bi se ljudje preselili proti severu, v Malo Azijo, od tam pa so se razširili po svetu. Ko so potovali na različne konce, so se jeziki drobili in množili. Danes je na svetu več kot 6900 jezikov. 96 % od skoraj 7000 jezikov sveta govori zelo omejeno število govorcev, skupaj 4 % svetovnega prebivalstva. Po podatkih, objavljenih na spletnih straneh Unesca, je več kot 50 % teh ogroženih, 90 % ni zastopanih na medmrežju in vsaka dva tedna eden izmed njih »izgine«. Glede na to, da Slovenija po številu prebivalcev spada med manjše države, bi sklepali, da tudi slovenščina sodi med jezike s skromnim številom govorcev. Vendar slovenščina ne sodi med „najmanjše jezike“ sveta. Po številu govorcev ima namreč le 5 % vseh jezikov na svetu več kakor dva milijona govorcev – in slovenščina je med njimi. Tako sodi slovenski jezik kljub svoji sorazmerni »majhnosti« v elitno skupino jezikov, in to na 179. mesto med 5 % najbolj razširjenih jezikov na svetu.

Reformator Primož Trubar je začetnik slovenske pisane besede. Da bi njegovi »lubi Slovenci« razumeli novo vero, je leta 1550 sestavil Katekizem in Abecednik. Primarni vzrok za razvoj slovenskega jezika je bila torej želja po pridobitvi vernikov. Če so ti pridigo slišali v domačem jeziku, so jo lažje razumeli. S tem se uveljavi tudi misel Johanna Heinricha Lamberta: *»Ni višje pripadnosti narodu kot pisati v njegovem jeziku.«* Danes pa jezik nima več te vloge, je pa še zmeraj zelo pomemben, predstavlja nas same in našo domovino. Moramo ga ohranjati in negovati. Ko razmišljamo o lastnem jeziku, se pojavi vprašanje o njegovem razvoju – ali se morda vse bolj utaplja v oceanu prevzetih besed? Lahko bi rekli, da ogrožamo svoj jezik sami, s tem ko nezavedno sprejemamo prevzete besede.

Jezik spoznavamo najprej v družini, v vrtcu, med vrstniki. Na razvoj vplivajo mediji, okolje in kasneje šola. Med šolanjem imajo pomembno vlogo učitelji, še posebej učitelji slovenščine. Njihova naloga je, da pri poučevanju pazijo na izražanje in rabo zbornega jezika. Moramo se zavedati, kako lep in zanimiv jezik imamo, vendar se razvoj družbe kaže tudi v razvoju jezika, zato je nastanek novih izrazov neizogibna nujnost.

1. 2 Cilji raziskovalne naloge

V raziskovalni nalogi sva si postavili naslednje cilje:

- ugotoviti, kako je razširjena uporaba tujih jezikov v vsakdanji rabi na področju Celja;
- ugotoviti, katere tuje jezike se lahko učijo dijaki na srednjih šolah v Celju in kakšno je zanimanje zanje;
- opozoriti na negativen vpliv globalizacije, ki se kaže v vse večji uporabi prevzetih besed, kar posledično vpliva na izginjanje nekaterih pristnih slovenskih besed;
- nalogo zastaviti tako, da je lahko izhodišče za nadaljnje podrobnejše raziskave.

1. 3 Hipoteze

1. Modernizacija družbe občutno poveča uporabo tujih jezikov v javnosti.
2. Med šolanjem izobraževalne ustanove ponujajo dijakom vedno več možnosti za učenje različnih tujih jezikov.
3. Uporaba tujih jezikov je odvisna od starosti govorcev.
4. Naš jezik vsebuje elemente tujih jezikov in marsikdaj jih uporabimo, ne da bi se zavedali.
5. Z vse večjim uveljavljanjem tujih jezikov izginjajo pristne slovenske besede.

1. 4 Metode raziskovanja

Pri raziskovalnem delu sva uporabili naslednje metode:

- metodo dela z literaturo,
- anketiranje in analizo ankete,
- intervju,
- fotografiranje.

Na spletnih straneh in v knjižnicah sva poiskali veliko literature, jo pregledali in iz nje izluščili bistvene podatke o slovenskem jeziku in njegovi rabi, o prevzetih besedah in o tujih jezikih ter njihovem vplivu na slovenščino.

Anketo sva izvedli med dijaki celjskih srednjih šol in med naključnimi mimoidoči v Celju ter okolici.

Intervju sva izvedli z Janjo Intihar, odgovorno urednico Radia Celje, in urednikom revije Celjan Nejcem Mihelakom.

V Celju sva fotografirali reklamne oglase, plakate in propagandne panoje, na katerih sva zasledili prevzete ali tuje besede.

2 OSREDNJI DEL

Vsak začetek je težak in tudi pri nama je bilo tako. Sprva sva naredili okvirni načrt, kako se bova lotili zbiranja virov. Odpravili sva se v Knjižnico Laško in s pomočjo knjižničark poiskali ustrezno literaturo. Pot naju je vodila še na ulice mesta Celja in od naključnih mimoidočih sva dobili odgovore na najine ankete. Vzpostavili sva tudi stike z urednikom revije Celjan Nejcem Mihelakom in glavno urednico Radia Celje Janjo Intihar. Oba sta nama v intervjuju podala veliko koristnih informacij.

2. 1 Jezik – kaj je to?

Jezik je sredstvo, s katerim tvorimo besedila in jih sprejemamo ter poskušamo razumeti. Besedni jezik je temeljno sredstvo sporazumevanja, spremljajo pa ga prvine nebesednega jezika (glasnost, mimika obraza, kretnje rok ...).

2. 2 Slovenščina

Slovenščina je južnoslovanski jezik z okoli 2,4 milijona govorcev, od katerih večina živi v Sloveniji. Je eden redkih indoevropskih jezikov, ki je še ohranil dvojino. Dokaz raznovrstnosti jezika je veliko število narečij glede na število govorcev.

Slika 1: Knjiga

Za različne ljudi ima slovenščina različno vlogo. Lahko nastopi kot materni jezik oziroma materinščina, drugi jezik ali jezik okolja ali kot tuji jezik. Materinščina je jezik, ki se ga naučimo kot prvega. Jezik okolja ni nujno vedno tudi materinščina. Tujih jezikov se naučimo med šolanjem, študijem ali na tečajih.

V Republiki Sloveniji je slovenščina državni in uradni jezik. Državni jezik predstavlja celotno Slovenijo. Uporabljajo ga državni organi in v njem je zapisana državna himna. V uradnem jeziku poteka uradovanje, na dvojezičnih območjih Republike Slovenije sta to še italijanščina in madžarščina.

Raba slovenščine se širi na vsa področja, ki se odpirajo z najnovejšim družbenim in tehnološkim razvojem, kot so elektronska pošta in predstavitvene strani na medmrežju, Slovar slovenskega knjižnega jezika na zgoščenkah ...

Poudariti velja tudi podatka, da narašča zanimanje za slovenščino kot tuji jezik in da slovenščina odlično deluje v prevedeni verziji (npr. računalniški program Windows).

Spodrivanje slovenščine pod vplivom tujih jezikov je bilo v zgodovini vedno prisotno. Vpliv srbohrvaščine je zamenjal pritisk angleščine in nemščine.

2. 3 Tuji jeziki

Tuji jezik je jezik, ki ni materinščina nekega govorca. Navadno je to jezik, ki se ga naučimo v šoli in ki ni sporazumevalni jezik okolja, v katerem se ga učimo (Janez Skale, Pot k jezikovni politiki v izobraževanju, stran 140).

Slika 2: Svet

Uporabljamo ga za sporazumevanje v tujini, za branje tuje literature, gledanje tujih televizijskih programov, poslušanje tuje glasbe, pri uporabi moderne tehnologije, kot sta računalnik in mobilni telefon, na delovnem mestu, kadar komuniciramo s tujci ...

2. 4 Vpliv tujih jezikov na materinščino

Vse države ne glede na svoj družbenopolitični in zgodovinski kontekst danes tuje jezike sprejemajo z mešanimi občutki. Po eni strani se vlade trudijo zadostiti vse večjim potrebam po učinkovitem učenju tujih jezikov, po drugi pa se ukvarjajo s preživetjem in razvojem jezika države. Pogosto razlikujemo med tako imenovanim jezikovnim ohranjanjem, ko dominantni jezik ohrani svoj položaj kljub vplivom tujih jezikov, in jezikovnim premikom, ko dominantni jezik popusti temu vplivu in se govorci asimilirajo s prevladujočo kulturo.

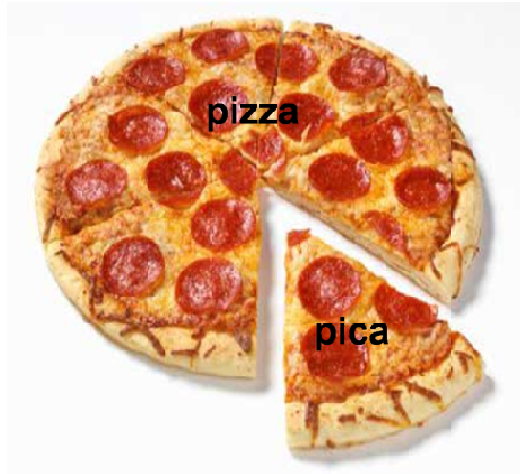
Pozitivni vplivi tujih jezikov se kažejo v izboljšanjem sporazumevanju z drugimi kulturami, lažjem razumevanju tujih gradiv, v medkulturnih povezavah in možnosti napredovanja v tujini. Negativni vplivi pa se kažejo v pretirani uporabi prevzetih besed v vsakdanji rabi, izginjanju edinstvenih besed jezika in ne nazadnje v ogroženosti ali celo izumrtju jezika. Po nekaterih napovedih bo do konca tega stoletja izumrla polovica od sedanjih 6000 jezikov, kar pomeni, da približno vsaka dva tedna nekje v svetu izumre en jezik.

2. 5 Prevzete besede

Prevzete besede so tiste, ki prihajajo v slovenščino iz jezikov, s katerimi imamo kulturne in zemljepisne stike. Delimo jih na citatne besede, sposojenke in tujke. Jože Toporišič, avtor Slovenske slovnice, pa je tej delitvi dodal še kalke in popačenke.

Citatne besede so besede iz drugega jezika, ki ohranjajo izgovor, zapis in slovnične lastnosti jezika, iz katerega izhajajo (npr. *first lady*).

Sposojenke so prevzete občnoimenske besede, ki so glasovno in oblikovno poslovenjene (npr. *pica*).

Slika 3: Pizza – pica

Tujke so jeziku le deloma prilagojene. Izgovarjamo jih po naše, ohranjajo pa tuji zapis (npr. *renault*).

Kalk je beseda, fraza ali besedna zveza, ki je oblikovno dobesedno sposojena iz drugega jezika (npr. *mešalnik – mikser*). Popačenke pa so prevzete besede, ki so neuskrajene z normo knjižnega jezika. So glavni sestavni elementi slenga, žargona in narečja. V govoru uporabljamo mnogo nemških popačenk, npr. *šraufnciger, laufati, žajfa*, vse več pa tudi angleških, npr. *sprintati, skuliran, naloudan*.

3 RAZISKOVALNI DEL

Med opravljanjem raziskave sva lahko zgoraj navedene hipoteze v večini potrdili. Čeprav sva raziskavo opravili med različnimi starostnimi skupinami, so se rezultati večinoma skladali.

Raziskava z anketami je pokazala, da je v Celju moč opaziti povečano uporabo prevzetih besed. Večinoma so uporabljene na panojih, v reklamah in imenih podjetij. Glede na starost sodelujočih v raziskavi se uporaba prevzetih besed spreminja. Ugotavljava, da med mlajšimi generacijami prevladuje uporaba modernejših prevzetih besed (*tyt – take your time, 4u – for you*), medtem ko starejši uporabljajo enostavnejše prevzete besede (*hello, ful*). Marsikdaj se uporabe prevzetih besed sploh ne zavedamo, ker je marsikatera izmed njih že močno udomačena, tako bi jim slovenska sopomenka lahko zvenela tuje ali celo smešno (*cede – zgoščenska*). S povečano uporabo prevzetih besed posledično izginjajo nekatere pristne slovenske besede. Na pravilno uporabo slovenščine nas opozarjajo že v šoli. Prav tako pa nam dajejo možnost učenja tujih jezikov, kot so angleščina in nemščina, ki sta po navadi obvezna tuja jezika, ter francoščina, ruščina, španščina, italijanščina, latinščina in drugi kot izbirni tuji jeziki.

Pri potrditvi ene izmed hipotez sva dvomili. Teza, ki sva jo postavili v uvodu, da z uporabo tujih jezikov izginjajo pristne slovenske besede, je v anketni raziskavi prikazala neodločen rezultat. Približno polovica anketiranih je menila, da slovenske besede izginjajo, drugi pa so temu nasprotovali. Večino slovenskih besed nadomestijo prevzete besede iz angleščine in nemščine (*medmrežje – internet, nogomet – fuzbal*). Rezultat naju ni presenetil, je pa dodatno potrdil tezo, da sta angleščina in nemščina najpomembnejša jezika v medkulturnem sporazumevanju. To se kaže tudi v tem, da je na delovnem mestu v večini primerov zaželeno, če že ne zahtevano, znanje teh dveh tujih jezikov, kar nama je potrdila skoraj polovica anketirancev.

Predvidevali sva, da se v medijih (radiu in časopisu) izogibajo uporabi prevzetih besed. To sta nama potrdila tudi urednika časopisa Celjan in Radia Celje. V radijskih pogovorih in reportažah govorijo zborni ali knjižni pogovorni jezik, medtem ko v časopisnih člankih uporabljajo samo zborni jezik, zato so vsi članki tudi lektorirani. Od zaposlenih v medijih ne zahtevajo znanja tujih jezikov, je pa zelo zaželeno. Okoliščine delovnega mesta velikokrat nanesejo na to.

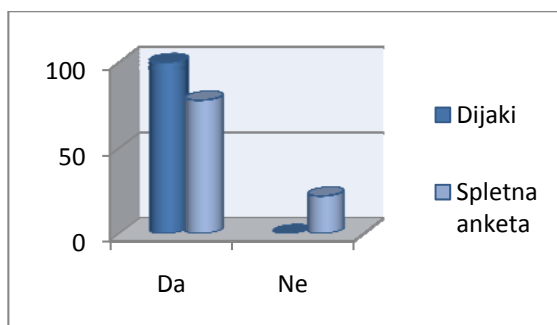
V člankih se poskušajo izogibati prevzetim besedam iz tujih jezikov, vendar se nekaterim ne morejo izogniti. Menijo, da se v javnosti pojavljajo prevzete besede predvsem na propagandnih panojih, kar je posledica globalizacije. Čeprav zakon predpisuje uporabo slovenskih besed v imenih podjetij, ki ne smejo vsebovati imen ali znakov tujih držav in mednarodnih organizacij, se takšna imena pogosto uporabljajo.

3. 1 Anketa

Anketo sva izvedli med dijaki 3. letnika celjskih srednjih šol in odraslimi, ki sva jih srečali na ulicah Celja. Na sodelovanje se je odzvalo 54 % moških in 46 % žensk. Rezultati anket so izpolnili najina pričakovanja, seveda pa so se pojavila tudi manjša odstopanja.

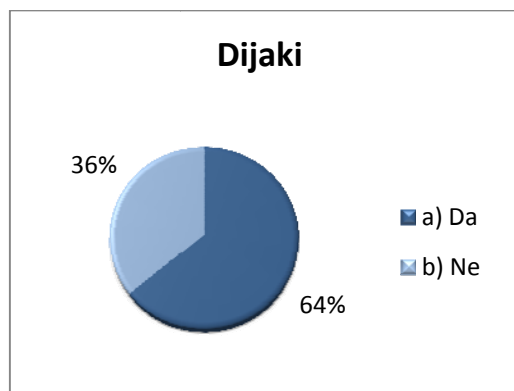
3. 1. 1 Rezultati ankete (dijaki in spletna anketa)

Vprašanje št. 1: *Ali vam vaša izobraževalna ustanova omogoča učenje tujih jezikov, katerih?*

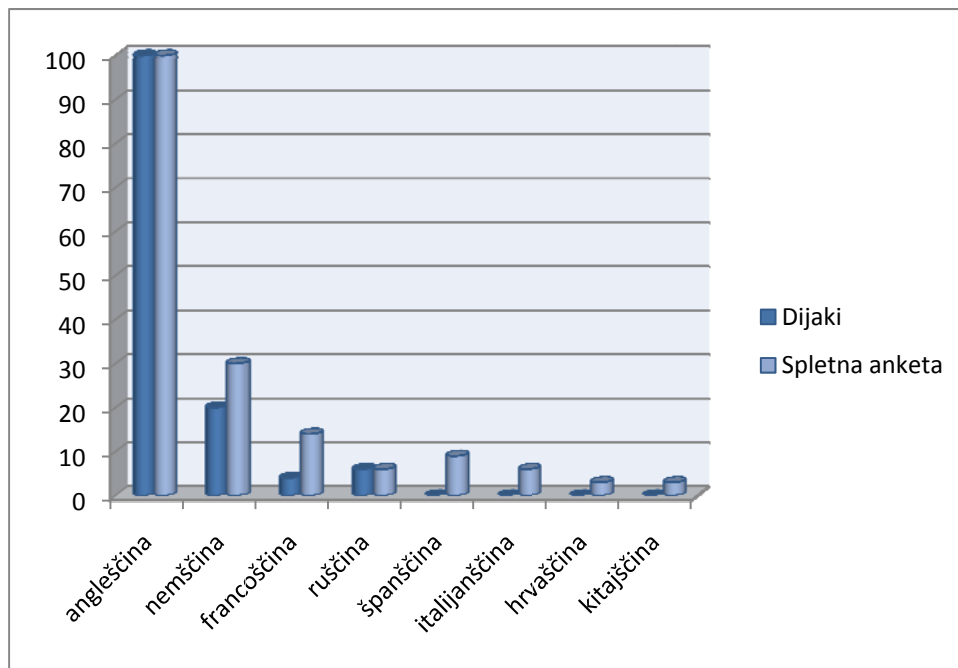
Rezultati so pokazali, da izobraževalne ustanove dijakom omogočajo učenje tujih jezikov. Kot sva pričakovali, se angleščina in nemščina pojavljata najpogosteje, sledijo pa še francoščina, latinščina, španščina, ruščina, srbščina in japonščina. Pri rezultatih spletne ankete je bil rezultat nekoliko presenetljiv, saj se je pojavilo kar 22 % tistih, ki jim izobraževalna ustanova ne omogoča učenja tujih jezikov. Tu se pojavi vprašanje, ali gre zgolj za neresnost ali pa za osebe, ki se ne izobražujejo oziroma se niso izobraževale.

Vprašanje št. 2: *Ali menite, da z uporabo tujih jezikov izginjajo pristne slovenske besede? Če da, katere?*

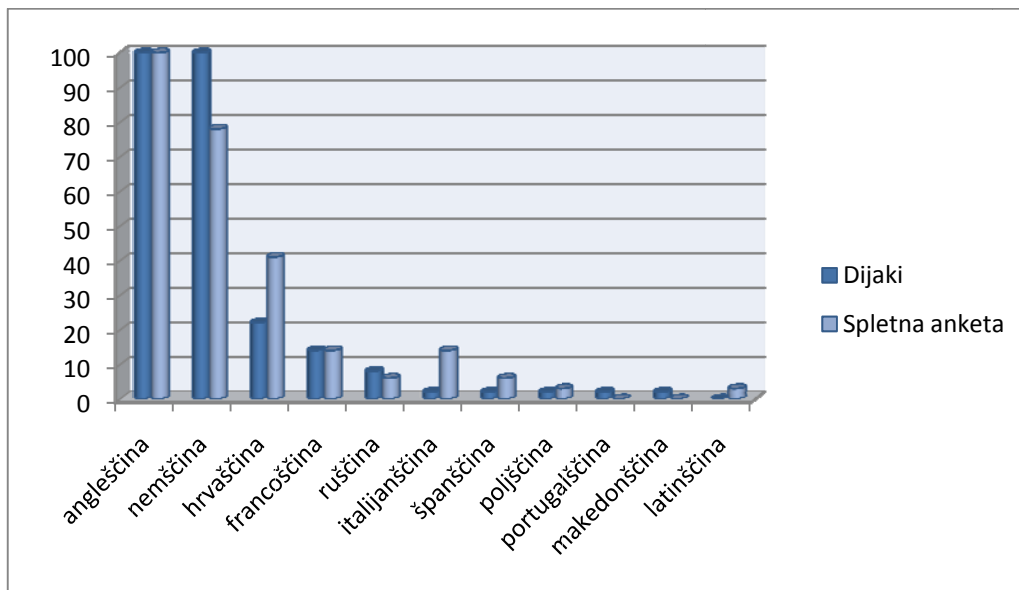
Iz rezultatov je razvidno, da 36 % anketirancev meni, da pristne slovenske besede ne izginjajo zaradi uporabe tujega jezika. Ta številka se nama zdi nekoliko previsoka, saj nama je na drugi strani 64 % vprašanih dalo dobro protiutež z edinstvenimi primeri iz vsakdanjega življenja. Starih slovenskih besed, kot so *krščen matiček*, *štepih* in *žmoht* že skoraj ni več slišati. Uporabljajo se morda le še na podeželju ali posamičnih kmetijah. Slovensko besedo *izvijač* je pogosto zamenjala izpeljanka iz nemščine *šraubnciger*, *medmrežje* se nadomesti z besedo *internet*, *zgoščanka* pa se skrajša v kratico *cd – compact disc*. Rezultat spletne ankete pa je bil ravno nasproten, saj 58 % anketirancev menilo, da z uporabo tujih jezikov pristne slovenske besede ne izginjajo.

Vprašanje št. 3: *Kateri jezik poleg slovenščine je dandanes treba znati za temeljno medkulturno sporazumevanje? (Možnih je več odgovorov.)*

Vsak izmed vprašanih je odgovoril, da je za temeljno medkulturno sporazumevanje potrebna angleščina, kar sva tudi pričakovali. 20 % vprašanih dijakov je poleg angleščine izbralo še nemščino, 6 % se jih je odločilo za ruščino, 4 % pa za francoščino. Nekoliko naju je presenetil nizek odstotek uporabe francoščine, med odgovori pa sva pogrešali tudi španščino. Spletna anketa prav tako postavlja angleščino na prvo mesto pri sporazumevanju. Rezultati so delno izpolnili najina pričakovanja, saj je odstotek uporabe nemščine, francoščine in španščine višji kot pri anketi, ki so jo reševali dijaki.

Vprašanje št. 4: Koliko tujih jezikov znate in katere?

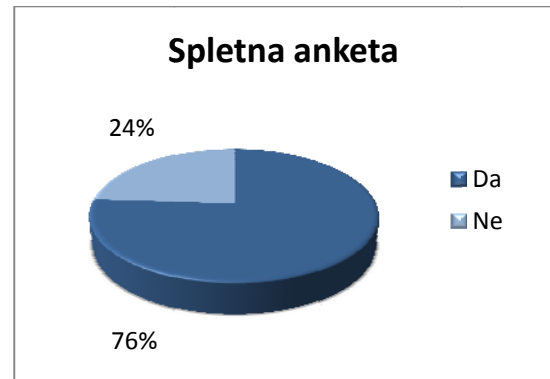
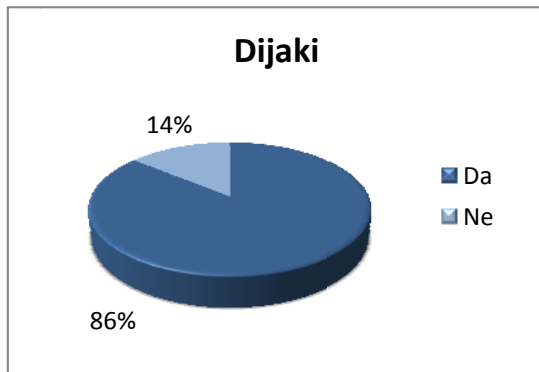

Odgovori na 4. vprašanje nazorno prikazujejo, da se tuji jeziki dandanes res vse bolj uveljavljajo in uporabljajo. Vsi anketiranci znajo poleg slovenščine še vsaj dva tuja jezika – angleščino in nemščino, takih je 60 %. 30 % je tistih, ki govorijo tri tuje jezike, najpogosteje pa kot tretji tuji jezik uporabljajo hrvaščino, francoščino in ruščino. 6 % jih govori štiri tuje jezike, preostali 4 % pa znajo pet ali šest tujih jezikov. Najpogostejše so to italijanščina, španščina, makedonščina, poljščina in portugalsščina. Rezultati spletne ankete so bili podobni, do odstopanj je prišlo le pri nižjem odstotku znanja nemščine in pri višjem odstotku znanja hrvaščine in italijanščine.

Vprašanje št. 5: Katere prevzete besede uporabljate v vsakdanjem življenju?

V vsakdanjem življenju nezavedno uporabljamo vse več prevzetih besed. Anketiranci so nama v svojih odgovorih podali pester izbor. Pogosto so naštevali besede, ki so jih uporabljali pred več deset leti in izhajajo iz nemščine – *šrauf*, *šporhet* in *šraufnciger*. Druge naštete besede pa bi najlažje povezali z angleščino – *ful*, *kul*, *sorry*, *komp*, *cd*, *tv*, *net*, *come on*, *hello*, *thanks*, *stupid*, *boring*, *yes*, *bajk*, *lajk* idr.

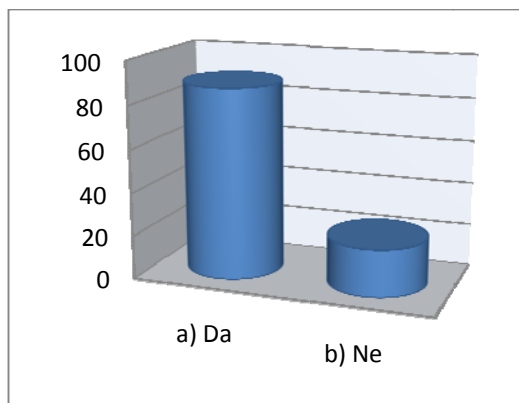
Vprašanje št. 6: *Uporabljate pri pisanju sporočil (sms, elektronska pošta) besede, kratice tujega izvora? Navedite primer.*

Rezultati obeh anket so bili podobni, tako v odstotkih kot tudi v navedenih primerih. Najpogostejše kratice izhajajo iz angleščine: *hf – have fun, tyt – take your time, ql – cool, asap – as soon as possible, brb – be right back, ily – i love you, sry – sorry in tnx – thanks*. Pogosto se uporabljajo tudi kratice s številkami: *ju3 – jutri, gr8 – great, sk8 – skejt, 4yeo – for your eyes only in 5ek – petek*. Druge okrajšave so še: *nwm – ne vem, fsm – fajn se mej, ptf – pa te fore, mwa – poljub*.

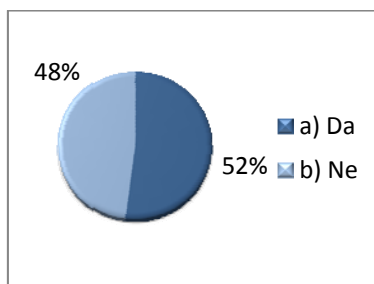
3. 1. 2 Rezultati ankete (odrasli)

Vprašanje št.1: *Ali ste med šolanjem v svoji izobraževalni ustanovi imeli možnost učenja tujih jezikov, katerih?*

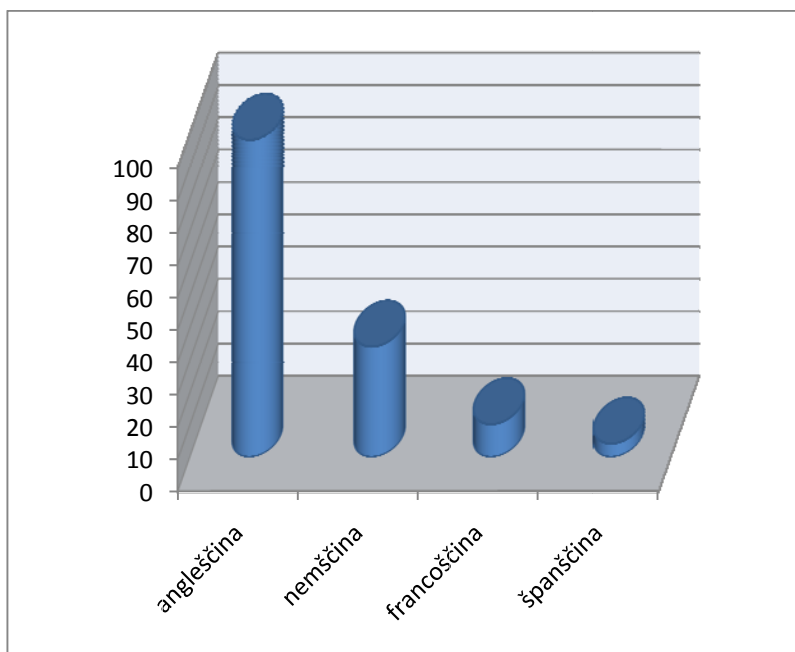
Iz rezultatov je razvidno, da jih je kar 88 % med šolanjem imelo možnost učenja vsaj enega tujega jezika. Najpogosteje sta bili to angleščina in nemščina, za njima pa so se zvrstile še francoščina, hrvaščina, španščina, italijanščina, ruščina, japonščina in latinščina. Samo 22 % je takih, ki v svoji izobraževalni ustanovi niso imeli možnosti učenja tujih jezikov. Ta odstotek je glede na današnje stanje, ko ima možnost učenja tujih jezikov že skoraj vsak, kar velik.

Vprašanje št. 2: *Ali menite, da z uporabo tujih jezikov izginjajo pristne slovenske besede? Če da, katere?*

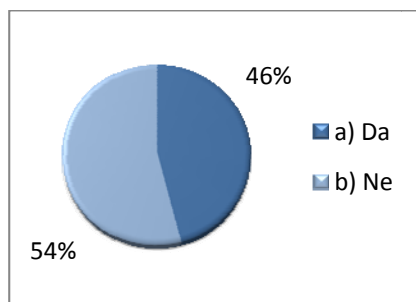
Presenetljivo je, da 48 % anketirancev meni, da pristne slovenske besede ne izginjajo z uporabo tujih jezikov. To predstavlja protitež hipotezi, da z vse večjim uveljavljanjem tujih jezikov izginjajo pristne slovenske besede. 52 % vprašanih pa se je s to trditvijo strinjalo. Kot primer so navedli nekaj besed: *zgoščanka*, *medmrežje*, *literatura*, *shramba*, *nogomet*, *samokolnica* idr. Običajno besedo *nogomet* zamenja nemška sponsojenka *fuzbal*, *medmrežje* nadomesti beseda *internet*, ki izhaja iz angleške besede *inter-network*.

Vprašanje št. 3: *Kateri jezik poleg slovenščine je dandanes treba znati za temeljno medkulturno sporazumevanje? (Možnih je več odgovorov.)*

Velika večina (98 %) je menila, da prevladuje potreba po znanju angleščine. Sledijo ji nemščina s 34 %, francoščina z 10 % in španščina s komaj 4 %. Kot sva navedli že v analizi ankete, ki so jo reševali dijaki, naju tudi tu presenečata nizka odstotka, ki sta pripadla španščini in francoščini.

Vprašanje št. 4: *Ali vaše delovno mesto zahteva uporabo tujih jezikov, katerih?*

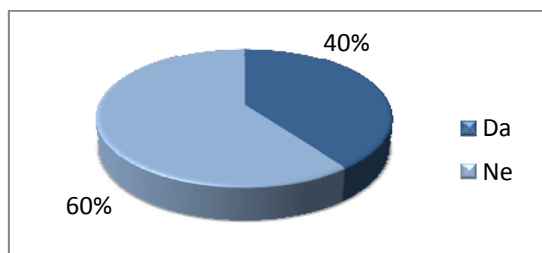

Anketo so reševali zaposleni na različnih delovnih mestih in položajih. Vseeno je odstotek, ki prikazuje zahtevo po znanju tujih jezikov, velik (46 %). Najpogostejša je zahteva po znanju angleščine in nemščine, sledijo pa še hrvaščina, italijanščina, ruščina in latinščina. Ostanje še 54 % vprašanih, ki jim na delovnem mestu ni treba znati in uporabljati nobenega tujega jezika.

Vprašanje št. 5: *Katere prevzete besede uporabljate v vsakdanjem življenju?*

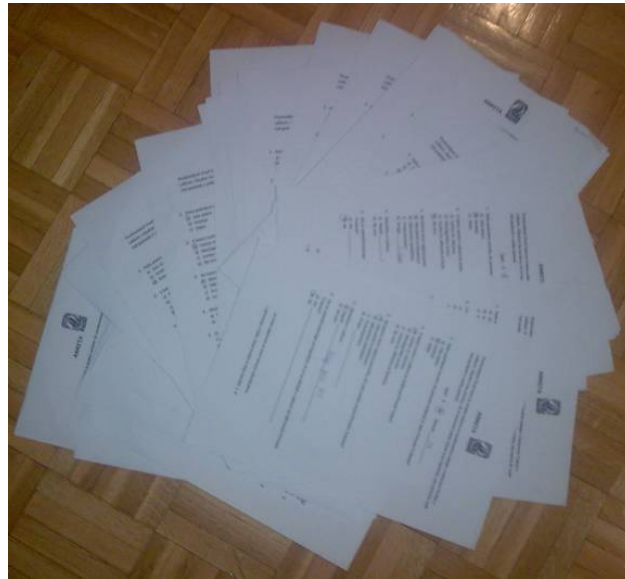
To vprašanje nama je ponudilo širok spekter odgovorov. Pojavljajo se starinske besede, ki so še vedno uporabljajo na podeželju in v manjših mestih: *šajtrga, šefla, štepih, žajfa, glaž, kevder, šiht, špahtl, špital, pinkal* in *bicikl*. Veliko je bilo prevzetih besed iz angleščine: *okej, korn fleks, hello, ql, walkec, full, dogy, see you, fak*. Prevzete besede iz nemščine pa so: *šraufnciger, britof, hozntreger, cukar, tištuf* in *šajba*.

Vprašanje št. 6: *Uporabljate pri pisanju sporočil (sms, elektronska pošta) besede, kratice tujega izvora? Navedite primer.*

Quot linguas calles, tot homines vales!

Na vprašanje je nekoliko presenetljivo trdilno odgovorilo le 40 %. Vseeno pa so ti poskrbeli za izvirne kratice in edinstvene primere: *ok, thx – thanks, bye, tyt – take your time, kiss, ly – love you, 4u – for you, tqm – te quiero mucho, yes, kaxi – kako si, mwa – poljub, čaw – ciao, asap – as soon as possible, 2u – to you, brb – be right back, cu – see you in hf – have fun.*

Slika 4: Rešene ankete

3. 2 Intervju

Za pomoč pri raziskavi sva se obrnili na medije. Najprej sva vzpostavili stik z uredništvom časopisa Celjan – na vprašanja nama je odgovoril urednik Nejc Mihelak. Intervju sva opravili še z odgovorno urednico Radia Celje Janjo Intihar.

3. 2. 1 Intervju z Nejcem Mihelakom

Vprašanje št. 1: Ali morate na delovnem mestu uporabljati slovenski knjižni jezik? Ali vas na njegovo uporabo kdo opozarja?

Seveda, na to vse avtorje člankov redno opozarjajo naši lektorji. Vsekakor se v pogovorih in intervjujih pogovarjamo v knjižnem pogovornem jeziku, vsa besedila pa so vedno lektorirana.

Vprašanje št.2: Ali delovno mesto od vas zahteva uporabo tujega jezika? Če da, katerega?

Ne, je pa zaželjeno znanje angleščine.

Vprašanje št. 3: Ali se v člankih, ki jih objavljate, izogibate besedam, prevzetih iz tujih jezikov?

Kolikor je to mogoče, nekatere besede pa so že tako uveljavljene v slovenskem prostoru, da se jim enostavno ne moremo izogniti, zato v takšnih primerih uporabljamo poslovenjene besede. Na primer besedo manager v naših prispevkih pišemo menedžer. Nekatere, kot na primer besedo jazz, pa pišemo v originalu.

Vprašanje št. 4: Menite, da se v javnosti na propagandnih panojih in v reklamnih oglasih prekomerno pojavljajo tuje besede, in zakaj je tako?

Tuje besede so precej pogoste v oglaševanju, k temu oglaševalce silijo predvsem trendi, tudi to je posledica globalizacije. Prav tako tuja podjetja, ki se uveljavljajo pri nas uporabljajo, npr. restaurant in ne restavracija.

Vprašanje št. 5: Ali v časopisu objavljate članke, v katerih dopuščate uporabo tujk, ki ne veljajo za knjižne besede? Če da, navedite, prosim, za katere članke to velja.

Izjemoma uporabljamo tudi tujke, v nekaterih primerih, kot je pri imenih podjetij in podobno, se temu enostavno ne moremo izogniti ravno iz zgoraj navedenega razloga.

3. 2. 2 Intervju z Janjo Intihar

Vprašanje št. 1: Ali morate na delovnem mestu uporabljati slovenski knjižni jezik? Ali vas na njegovo uporabo kdo opozarja?

Za novinarje pri nas velja, da morajo v svojih prispevkih za informativni program na radiu uporabljati zborni jezik, pri radijskih pogovorih ali reportažah je dovoljena uporaba knjižnega pogovornega jezika.

Na to, kakšen jezik je treba uporabljati v medijih, nas nihče posebej ne opozarja – saj je vsakemu, ki dela na radiu (vsaj takšnem s tradicijo, kot je Radio Celje), povsem umevno, da mora uporabljati knjižni jezik.

Vprašanje št. 2: Ali delovno mesto od vas zahteva uporabo tujega jezika? Če da, katerega?

Delovno mesto sicer ne zahteva uporabe tujega jezika, vendar pri svojem delu velikokrat naletimo na situacije, ko je znanje tujega jezika nujno.

Vprašanje št. 3: Ali se v oddajah, ki jih predvajate po vašem radiu, izogibate prevzetim besedam (citatne besede, sposojenke in tujke)?

Zlasti bijemo bitko s tujkami, ki jih je v slovenskem jeziku, odkar smo v EU, še več kot prej.

Vprašanje št. 4: Menite, da se v javnosti na propagandnih panojih in reklamnih oglasih čezmerno pojavljajo prevzete besede (citatne besede, sposojenke in tujke), in zakaj je tako?

Da. In velika večina jih je že »ponarodela«, tako da najbrž mnogi niti ne vedo, da gre za sposojenke, tujke ... Takšne besede so v jeziku že tako zakoreninjene, da bi najbrž bilo kar malce smešno, če bi zanje začeli iskati slovenske izraze.

Zakaj tako? Slovenci nismo pri prevzemanju besed nobena izjema, to je značilno tudi za druge jezike, razlika je le v tem, da imajo nekateri jeziki več, drugi manj prevzetih besed. Slovenci smo, žal, med tistimi, ki jih imajo več. Svet se pač globalizira.

(Pa da ne bosta mislili, da sem pristaš prevzemanja besed. Zelo rada imam slovensko besedo – ne zato, ker imam takšen poklic, ampak ker tako čutim.)

Vprašanje št. 5: Ali goste v vaših radijskih oddajah opozorite na uporabo knjižnega jezika?

Posebej jih ne opozarjamo. V kakšnih primerih bi bilo kaj takšnega kar malce nerodno. Sicer pa večina naših sogovornikov, ko se usede pred mikrofona, pozabi na svojo »domačo« govornico. Sicer pa naše goste ne moremo strpati v isti koš – kadar gre za predstavnike mlajše generacije, je povsem samoumevno, da bodo uporabljali tudi žargon, enako velja tudi za glasbene goste in še koga.

3. 3 Uporaba prevzetih besed

3. 3. 1 Uporaba v reklamnih oglasih

V vsakdanjem življenju nas na vsakem koraku spremljajo mediji in s tem tudi reklamni oglasi. Dnevno na dom prejemo številne reklamne oglase in letake, ki nas pozivajo k potrošnji. Le redki so letaki, v katerih se ne pojavi vsaj ena prevzeta beseda. To sva preverili tudi sami in bili nad rezultati presenečeni.

Podjetje	Primer uporabe tujega jezika	Datum veljavnosti reklamnega oglasa
Giga sport	<i>... feelin' giga!</i> (slogan)	13.–31. 12. 2010
Tuš	<i>Vaš Tuš drogerije team!</i> (podpis)	9.–31. 12. 2010
Tripex, znamka Electrolux	<i>Thinking of you</i> (slogan)	december 2010
Jysk	<i>Božični hot spot</i> (slogan)	16.–24. 12. 2010
Hofer	<i>last minute</i> (akcijski slogan)	december 2010
Takko	<i>Hitri styling za pravi videz in večer se lahko prične.</i> (slogan)	16.–18. 12. 2010
Harvey Norman	<i>program colors (velika izbira barv in elementov)</i> (naziv programa)	december 2010

Tabela 1: Uporaba prevzetih besed v reklamnih oglasih

3. 3. 2 Uporaba na ulici

Slika 5: Prevzete besede – years

Slika 6: Prevzete besede – party

Slika 7: Prevzete besede – boutique

Slika 8: Prevzete besede – Pantheon

Quot linguas calles, tot homines vales!

Slika 9: Prevzete besede – *dance theatre*

Slika 10: Prevzete besede – *first minute*

Slika 11: Prevzete besede – *ksfh*

4 ZAKLJUČEK

»Jezik je zrak, ki ga dihamo, je voda, ki jo pijemo, je hiša, v kateri stanujemo, je čas in okolje, v katerem živimo ...«, in ker je današnji čas tako drugačen in ker je okolje tako zelo drugačno, se sprašujemo, ali je naš odnos do jezika še tak, kot je zapisal v Sodobnosti leta 1993 Janko Moder, prevajalec, publicist in dober poznavalec evropskih jezikov. (Milena Ivšek, Pot k jezikovni politiki v izobraževanju, stran 269.)

»Ste se kdaj resno poglobili v svoj odnos do jezika?

Vam je vseeno, kako se uporablja slovenščina, ali ste bolj puristično usmerjeni?«

(<http://slovenistika.wordpress.com/2008/05/08/odnos-do-jezika/>, 18. 2. 2011.)

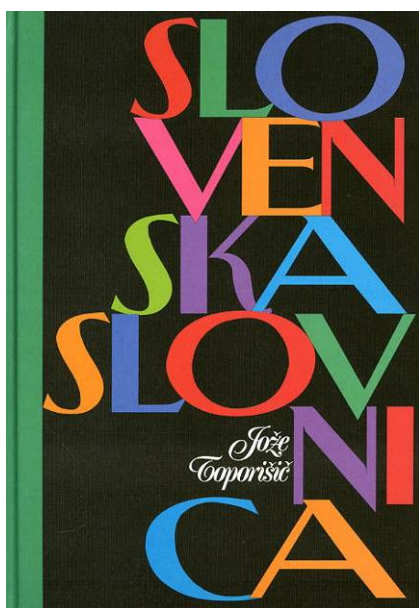
Najina raziskava je pokazala, da ljudje ne razmišljamo veliko o jeziku in o uporabi prevzetih besed. Velikokrat se uporabe le-teh ne zavedamo, saj so se dodobra zasidrale v slovenski jezik. Prekomerno pojavljanje prevzetih besed na javnem mestu (oglasne table, letaki in reklamni oglasi) lahko resno ogrozi slovenščino in s tem morda čez nekaj stoletij povzroči njeno izginotje. Z zadano nalogo, da raziščeva, kako pogosta je uporaba tujih jezikov in prevzetih besed v Celju, sva želeli opomniti na vlogo in pomen slovenščine za naš narod. Če bi raziskavo opravili v katerem drugem večjem slovenskem mestu, bi bili rezultati verjetno podobni oziroma lahko celo bolj skrb vzbujajoči. Eden od ciljev najine raziskovalne naloge je bil tudi, da bi naloga lahko bila spodbuda za nadaljnje raziskave. Anketno vprašanje o uporabi prevzetih besed in kratic pri pisanju sporočil (sms, elektronska pošta) je pokazalo, da bi bila raziskava tega področja zelo zanimiva. Zavestna uporaba prevzetih besed v oglaševanju pa bi bila lahko izhodišče za raziskavo psihologije oglaševanja.

Ankete so potrdile najino domnevanje, da je mladim omogočeno učenje tujih jezikov, kar pa je vzrok za povečano uporabo prevzetih besed in kratic, ki jih večinoma uporabljajo pri pisanju sms-sporočil in elektronske pošte. Najpogosteje izhajajo iz angleščine, medtem ko so pred nekaj desetletji prevladovale besede drugih tujih jezikov (srbščine, hrvaščine, nemščine), npr. *šraufnciger*, *čorba*, *pasulj*. Vzrok za povečan vpliv angleščine danes je globalizacija.

Quot linguas calles, tot homines vales!

»V jeziku najdemo skrivnost, stari zaklad ... Slavec dobi vsako leto novo perje, ohrani pa svojo pesem.« (Frédéric Mistral)

V Mistralovih besedah se lahko najde vsak izmed nas. Vpliv globalizacije je vse večji, znanje tujih jezikov je vse pomembnejše – pri zaposlovanju in tudi v medkulturnem sporazumevanju, življenjska pot nas velikokrat popelje v tuje države, a domovina ostaja ena in z njo edinstveni materni jezik – **SLOVENŠČINA**.

Slika 12: Slovenska slovnica

Slika 13: SSKJ

5 VIRI IN LITERATURA

- Trobevšek Drobnak, F. *O raznolikosti in spreminjanju jezikov*. Ljubljana: Znanstveno raziskovalni inštitut filozofske fakultete, 2006.
- *Pot k jezikovni politiki v izobraževanju*. 1. izd. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2010.
- *Učenje in poučevanje tujih jezikov na Slovenskem*. Ljubljana: založba Tangram, 2008.
- *Gomboc, M. Besede 3, učbenik za slovenski jezik v tretjem letniku triletnih poklicnih šol*. Ljubljana: DZS, 2003.
- *Toporišič, J. Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja, 2000.
- *Na pragu besedila 1, učbenika za slovenski jezik v 1. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett, 2010.
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Sloven%C5%A1%C4%8Dina> (16. 1. 2011).
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Prevzeta_beseda (16. 1. 2011).
- <http://slovenistika.wordpress.com/2008/05/08/odnos-do-jezika/> (19. 12. 2010).
- <http://isjfr.zrc-sazu.si/> (19. 12. 2010).
- http://www.vlada.si/si/o_sloveniji/slovenscina/ (19. 12. 2010).
- <http://www.jezikinslovstvo.com/> (19. 12. 2010).

5. 1 Viri slik in tabele

- Slika 1: Knjiga
(http://www.siol.net/kultura/novice/2008/10/slovenscina_bogatejsa_za_prevod_grskega_epa_argonavti.aspx).
- Slika 2: Svet (<http://www.jezikovnasola.com/archives/193>).
- Slika 3: Pizza – *pica* (foto: Anja Krašek).
- Slika 4: Rešene ankete (foto: Kaja Zemljič).
- Slika 5: Prevzete besede – *years* (foto: Kaja Zemljič).
- Slika 6: Prevzete besede – *party* (foto: Kaja Zemljič).
- Slika 7: Prevzete besede – *boutique* (foto: Anja Krašek).
- Slika 8: Prevzete besede – *pantheon* (foto: Anja Krašek).
- Slika 9: Prevzete besede – *dance theatre* (foto: Anja Krašek).
- Slika 10: Prevzete besede – *first minute* (foto: Kaja Zemljič).
- Slika 11: Prevzete besede – *ksfh* (foto: Anja Krašek).
- Slika 12: Slovenska slovnica (<http://www.emka.si/slovenska-slovnica/PR/29562,563>).
- Slika 13: SSKJ (<http://www.e-informacije.com/slovar-sskj/860>).

5. 2 Priloge

- Anketa – dijaki.
- Anketa – odrasli.
- Skupek letakov.

ANKETA

Pozdravljeni! Sva Anja in Kaja, dijakinji 3. letnika I. gimnazije v Celju. Pred Vami je kratka anketa za raziskovalno nalogo z naslovom *Quot linguas calles, tot homines valles*. Vljudno Vas prosiva, da si vzamete nekaj minut in jo izpolnite, saj nama bo vsak Vaš podatek v veliko pomoč.

Spol: Ž – M Starost: _____

1. Ali Vam vaša izobraževalna ustanova omogoča učenje tujih jezikov, katerih?

a) Da. _____

b) Ne.

2. Ali menite, da z uporabo tujih jezikov izginjajo pristne slovenske besede? Če da, katere?

a) Da. _____

b) Ne.

3. Kateri jezik poleg slovenščine je dandanes treba znati za temeljno medkulturno sporazumevanje? (Možnih je več odgovorov.)

4. Koliko tujih jezikov znate in katere?

5. Kater prevzete besede uporabljate v vsakdanjem življenju?

6. Uporabljate pri pisanju sporočil (sms, elektronska pošta) besede, kratice tujega izvora? Navedite primer.

a) Da. _____

b) Ne.

Za Vaše odgovore se Vam iskreno zahvaljujema.

ANKETA

Pozdravljeni! Sva Anja in Kaja, dijakinji 3. letnika I. gimnazije v Celju. Pred Vami je kratka anketa za raziskovalno nalogo z naslovom *Quot linguas calles, tot homines valles*. Vljudno Vas prosiva, da si vzamete nekaj minut in jo izpolnite, saj nama bo vsak Vaš podatek v veliko pomoč.

Spol: Ž – M Starost: _____

1. Ali ste med šolanjem v svoji izobraževalni ustanovi imeli možnost učenja tujih jezikov, katerih?

a) Da. _____

b) Ne.

2. Ali menite, da z uporabo tujih jezikov izginjajo pristne slovenske besede? Katere?

a) Da. _____

b) Ne.

3. Kateri jezik poleg slovenščine je dandanes treba znati za temeljno medkulturno sporazumevanje? (Možnih je več odgovorov.)

4. Ali Vaše delovno mesto zahteva uporabo tujih jezikov? Katerih?

5. Katere prevzete besede uporabljate v vsakdanjem življenju?

6. Uporabljate pri pisanju sporočil (sms, elektronska pošta) besede, kratice tujega izvora? Navedite primer.

a) Da. _____

b) Ne.

Za Vaše odgovore se Vam iskreno zahvaljujema.

Quot linguas calles, tot homines vales!

giga sport

...feelin' giga!

Thinking of you
Electrolux

last minute www.hofer-potovanja.si
Nova ponudba vsak četrtek SAMO na spletu

BOŽIČNI HOTSPOT
JOSETTE JUNA
OMEJENE KOLIČINE
KRONBORG CLASSIC POSTELJNINA 13
Zelo mehka posteljnina iz bombažnega krepa.
140x200 + 70x80/90 cm

NOVI SLOG

Hitri styling za pravi videz in večer se lahko prične.

Zamrzovalna omara Electrolux EUF27391W5
254 l, FROST FREE, LCD kontrole, alarm, Maxi predal, Space +, 40 db(A), energijski razred A+, 180 x 60 x 65 cm

FROST FREE

A+

759,99 €

PROGRAM COLORS

Velika izbira barv in elementov

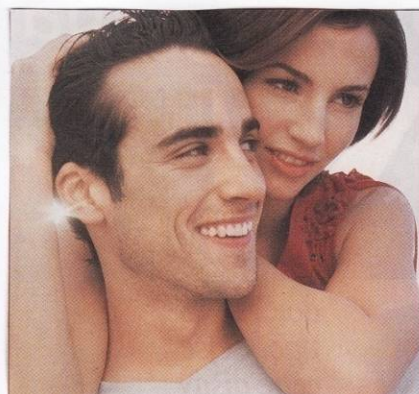
A energijsko učinkovito

NO FROST

629,00 €

KGN36V03
Kombiniran hladilnik Bosch

Neto prostornina hladilnega dela 221 litrov | Neto prostornina zamrzovalnega dela 66 litrov | Elektronsko uravnavanje temperature z LED prikazom za zamrzovalni del | **NoFrost** – avtomatsko odtajanje hladilnega in zamrzovalnega dela | Osvetlitev notranjosti | Hladilni del: Multi Airflow – System | Chiller – predal s svežo cono (-2°C do +3°C) | 4 odlagalne površine iz varnostnega stekla | 2 prozorni posodi za sadje in zelenjavo | Zamrzovalni del: Super zamrzovanje z zamrzovalno avtomatiko | 3 zamrzovalni predali | Koledar za zamrznjeno hrano | Zmogljivost zamrzovanja 8 kg v 24 h | Energijski razred A

Cenjeni kupci Tuš drogerij!

Bliža se najlepši čas v letu. Spominjamo se preteklosti in pričakujemo prihodnost.

Ob tej priložnosti se vam **zahvaljujemo** za vaše obiske in nakupe. Trudimo se, da bi bili vaši **nakupi pri nas čim prijetnejši**, da bi se vam **posvetili vsakič**, ko želite naš nasvet in da bi od nas **zadovoljni odhajali in se z veseljem vračali**.

V prihajajočem letu vam obljubimo, da bomo še naprej **prijazni, ustrežljivi in presenečenj polni**. Razvajali vas bomo s **posebnimi ugodnostmi**, nadgradili bomo uspešne akcije **Mojih 10 najljubših izdelkov**, **Program zvestobe in Stilske preobrazbe**.

Naj bo leto 2011 polno presenečenj in radosti, ganljivih objav, zašepetanih zahval in poljubov.

Vaš Tuš drogerije team!